

Bogdan-Iulian RANTEȘ

RELĂȚIILE ROMÂNIEI CU STATE
DIN AFRICA ECUATORIALĂ ȘI DE VEST
(1960-1974)

EDITURA
CETATEA
DE SCAUN

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
Introducere	11
Capitolul I. Aspecte generale ale politicii externe românești în Africa Subsahariană (1960-1974)	19
I.1. România și problema decolonizării Africii la Sesiunea a XV-a a Adunării Generale a ONU	21
I.2. Direcțiile politicii externe românești în Africa Centrală și de Vest. De la ajutorare la descoperirea potențialului economic al noilor state (1961-1964).....	24
I.3. Politica externă a României în Africa Ecuatorială și de Vest între anii 1965-1970.....	27
I.4. Intensificarea relațiilor României cu statele din Africa Centrală și de Vest din perioada 1971-1974	33
Capitolul II. Relațiile României cu Guineea între anii 1960-1974	42
II. 1. Considerații generale.....	42
II. 2. Primele contacte ale României cu realitățile guineeze (1959-1960).....	43
II. 3. Începutul unei noi etape. Premiere în relațiile româno-guineze și politica de ajutorare a statului african promovată de România (1961-1965).....	47
II. 4. „ <i>Veniți dumneavoastră la noi, venim și noi la dumneavoastră și apoi discutăm</i> ”. O nouă abordare în relațiile cu Guineea în primii ani ai regimului Ceaușescu (1966-1970).....	56
II. 5. Oscilațiile relațiilor dintre cele două state (1971-1973)	74
II. 6. Anul 1974, punctul culminant al relațiilor româno-guineze...	82

Capitolul III. Relațiile româno-ghaneze între anii 1961-1974	91
---	-----------

III.1. Considerații Generale	91
------------------------------	----

III. 2. Primele contacte cu bogățiile Africii. Direcții ale politicii externe românești în Ghana (1961-1965)	92
--	----

III. 2. Interesul economic mai presus de orice. Instabilitatea relațiilor bilaterale româno-ghaneze în perioada 1966-1974	103
---	-----

Capitolul IV. Relațiile dintre România și R.D. Congo (Zair) în perioada 1966-1974	118
--	------------

IV. 1. Considerații generale	118
------------------------------	-----

IV. 2. Realitățile congoleze în viziunea românilor înainte de obținerea independenței	119
---	-----

IV. 3. Poziția României față de evenimentele petrecute după obținerea independenței fostei colonii belgiene Congo (1960-1965)	121
---	-----

IV. 4. Primii pași în dezvoltarea relațiilor dintre România și R.D. Congo între anii 1966- 1969	132
---	-----

IV. 5. Începutul unei prietenii atipice. Relațiile dintre cele două țări între anii 1970-1971	136
---	-----

IV. 6. Relațiile româno-zaireze între anii 1972-1974	145
--	-----

Capitolul V. Relațiile României cu R.P. Congo în perioada 1966-1974	157
--	------------

V. 1. Considerații generale	157
-----------------------------	-----

V. 2. Primele tentative de stabilire a relațiilor bilaterale între România și Republica Congo în perioada 1960-1966	158
---	-----

V. 3. Relațiile României cu RP Congo în ultimii doi ani ai guvernării Massamba-Debat (1966-august 1968)	161
---	-----

V. 4. Spre un nou început. Evoluția relațiilor româno-congoleze în prima parte a regimului Ngouabi 1969-1971	170
--	-----

V. 5. Apogeul cooperării dintre cele două state 1972-1974	179
---	-----

Capitolul VI. Relațiile României cu Republica Africa Centrală între anii 1968-1974.....	196
VI. 1. Considerații generale.....	196
VI. 2. Începuturile relațiilor dintre România și Republica Africa Centrală (1968-1970)	197
VI. 3. Ceaușescu devine „fratele mai mare” al lui Bokassa. Cooperarea româno - centrafricană între 1971-1972.....	209
VI. 4. Materializarea proiectelor comune dintre cele două state (1973-1974).....	219
Concluzii.....	237
Bibliografie.....	241
Anexe	246

CAPITOLUL I

ASPECTE GENERALE ALE POLITICII EXTERNE ROMÂNEȘTI ÎN AFRICA SUBSAHARIANĂ (1960-1974)

O dată cu terminarea celui de-Al Doilea Război Mondial și începutul Războiului Rece, în mai multe state din Europa Centrală și de Est, s-a instaurat treptat un regim comunist, după chipul și asemănarea celui de la Moscova. Acest lucru a produs transformări majore și pentru statul român, atât pe plan intern cât și pe scena internațională.

Referitor la acest ultim aspect, este binecunoscut faptul că, politica externă a României, cât și a majorității statelor comuniste, a fost controlată în primii ani de Uniunea Sovietică. Acest lucru se realiza în mod direct sau prin organizațiile internaționale precum CAER sau Tratatul de la Varșovia.

În cazul României, situația a început să se schimbe la începutul anilor șaiszeci ai secolului trecut, atunci apărând primele semne de independență față de directivele sovietice. Acest fenomen nu s-a petrecut imediat ci s-a întins pe mai mulți ani. De altfel, fostul diplomat Nicolae Ecobescu a descoperit nu mai puțin de trei factori care au dus la desprinderea statului român de sub tutela Uniunii Sovietice. Aceștia sunt decesul lui Stalin, din 1953, retragerea trupelor sovietice de ocupație din 1958 și ruptura sovieto-chineză conturată la sfârșitul anilor cincizeci și accentuată în deceniile următoare.¹

Se pare că disputa sino-sovietică a reprezentat cel mai bun prilej care i s-a ivit conducerii române a-și afirma autonomia în cadrul lagărului socialist și pentru a se afirma pe scena internațională. Istoricul Cezar Stanciu consideră că strategia adoptată de Gheorghiu-Dej, aceea de a oscila între cele două state fără a lua partea niciuneia, se asemana cu politicile implementate de liderii mișcării de nealiniere, precum Gamal Nasser, care oscila ostentativ între americani și sovietici.² Ulterior, poziția României față de acest conflict s-a menținut și în timpul lui Ceaușescu.

Au existat totuși și direcții ale politicii externe românești care s-au detașat mult mai târziu față de cea sovietică, cel mai elocvent exemplu fiind poziția referitoare la decolonizare, fenomen care a început în anii cincizeci și a luat amploare după 1960, schimbând radical harta lumii care fusese trasată după Al Doilea Război Mondial. De altfel, toate statele comuniste au lăsat rivalitățile de-o parte și au făcut front comun pentru combaterea așa-numitului „imperialism” și a exponenților acestuia: SUA, Marea Britanie și Franța. Cele mai multe bătălii dintre cele două tabere s-au desfășurat pe teren

¹ Nicolae Ecobescu (coord.), *România. Supraviețuire și afirmare prin diplomatie în anii Războiului Rece*, vol. II, Fundația Europeană Titulescu, București, 2013, p. 20.

² Cezar Stanciu, *Războiul nervilor. Dispute Ceaușescu-Brejnev (1965-1971)*, Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010, p. 37.

neutru, în cadrul Organizației Națiunilor Unite. Aceasta fusese înființată în 1946 de către statele învingătoare în război, având drept scop interzicerea războiului prin orice mijloace și crearea unei armonii între state, care să înlocuiască sistemul anarhic la care se raportau relațiile internaționale până atunci.

Din punct de vedere geopolitic, Africa era împărțită la nivelul anilor 60 și 70 în trei zone majore. Cea mai dezvoltată din punct de vedere economic era partea de nord, delimitată la sud de deșertul Sahara. Populația era de origine arabă, iar multe din statele de acolo fuseseră atestate și înaintea cuceririi britanice sau franceze. Cea mai întinsă regiune era Africa Subsahariană, cunoscută în acea perioadă ca Africa Neagră. Până în a doua jumătate a secolului XX, majoritatea acestui teritoriu a făcut parte din imperiile coloniale francez, britanic, belgian și pentru o perioadă, german și italian, până în anul 1945 existând doar două state independente: Ethiopia și Liberia. La rândul său, Africa Subsahariană era subîmpărțită în trei entități: Africa Occidentală, Africa de Est și Africa Ecuatorială sau centrală, aici aflându-se cele mai multe state ale continentului. Ultima zonă era Africa Australă, toate țările de aici fiind foste posesiuni britanice. Cele mai importante în perioada studiată erau Africa de Sud și Rhodesia, acestea fiind recunoscute pentru faptul că puterea se afla în mâna unei minorități a europenilor care se stabilise acolo în perioada protectoratului britanic. Regimul acestora era realizat pe criterii rasiale, cele două state nefiind recunoscute de majoritatea țărilor africane din cauza discriminării la care era supusă populația de culoare majoritară.

În lucrarea de față am ales să studiem relațiile statului român comunist cu câteva țări din Africa Ecuatorială și de Vest, fiindcă în aceste regiuni și-au obținut independența primele colonii în perioada studiată. De asemenea, statele cu care România a avut cele mai intense relații bilaterale în anii 60 și prima jumătate a anilor 70 au provenit tot din cele două regiuni.

În Africa Centrală și de Vest cele mai întinse posesiuni le aveau Franța, Anglia și Belgia, aceasta din urmă administrând colonia Congo. Primele manifestări de independență au apărut încă din perioada interbelică, atunci când foarte mulți tineri din coloniile engleze și franceze au fost trimiși la studii în Europa. Aceste mișcări s-au dezvoltat începând cu anul 1945, din acel moment apărând și primele organizații politice ale africanilor din aceste regiuni. Din punct de vedere al doctrinelor politice, foarte multe dintre acestea se considerau a fi de stânga, fiind influențate de socialiștii și comuniștii francezi, dar și de Uniunea Sovietică. Însă, acesastă situație era doar la nivel declarativ, deoarece societățile de acolo erau preponderent agrare și organizate în triburi, cele mai importante categorii sociale fiind țăranimea și șefii de trib. Existau foarte puține orașe, iar muncitorii, cei pe care se bazează doctrinele de stânga, erau foarte puțin reprezentați în aceste regiuni.

Primele state din zonele studiate și-au obținut independența în anii 1957 și 1958, acestea fiind Ghana respectiv Guineea. Prima dintre ele fusese colonie britanică, iar artizanul acesteia a fost Kwame Nkrumah, în timp ce Guineea a devenit independentă datorită lui Sekou Toure. Cele mai multe colonii din Africa centrală și de Vest au devenit independente în anul 1960, care a fost supranumit și „Anul Africii”.

1.1. România și problema decolonizării Africii la Sesiunea a XV-a a Adunării Generale a ONU

Ideea decolonizării a început să devină din ce în ce mai presantă pentru imperiile coloniale europene încă din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, atunci când, acestea au dat primele semne de slăbiciune în fața adversarilor și distrugându-se astfel mitul invincibilității acestora în fața popoarelor stăpânite. Mai mult, principiul drepturilor popoarelor la autodeterminare a fost inclus și în Carta ONU. Această politică se oglindește mai ales în capitolele XI și XII. Astfel Capitolul XI, intitulat *Declarația relativă cu privire la teritoriile non-autonome*, conține articolele 73 și 74 ale Cartei. La începutul articolului 73 este prevăzut faptul că „Membrii Națiunilor Unite care au sau care și-au asumat responsabilitatea pentru administrarea unor teritorii a căror populație nu are capacitatea să se auto-guverneze în întregime, trebuie să pună pe primul plan interesele locuitorilor acestor teritorii. Ei vor accepta ca pe o misiune sacră obligația de a veghea la bunăstarea și prosperitatea localnicilor, în cadrul sistemului de pace și securitate internațională stabilite de documentul de față”.³ Capitolul XII se numește *Sistemul Internațional de Tutelă (International Trusteeship System)* și conține articolele 75 – 85 ale Cartei. O prevedere interesantă găsim în articolul 77, unde sunt menționate condițiile prin care un teritoriu poate beneficia de regimul tutelar. Pentru a intra sub tutela O.N.U. un stat trebuia să îndeplinească una din cele trei condiții care erau specificate în acest articol: „a. să se aple sub mandat internațional; b. să fi fost dezlipit de la vreun stat inamic din timpul războiului și c. teritoriile plasate în mod voluntar la acest tip de regim de către statele responsabile de administrarea lor.”⁴

Din păcate, acest proces a fost decalat cu câțiva ani, SUA având ca prioritate sprijinirea democrațiilor europene, din care făceau parte și cele două mari imperii coloniale, pentru a putea rezista în fața pericolului reprezentat de comunism, exact în acea perioadă începând și Războiul Rece.

În unele zone, acest proces s-a desfășurat pe o cale sângeroasă, mai ales în imperiul colonial francez, izbucnind adevărate războaie civile între localnici și europeni care s-au întins pe durata a mai multor ani, cele mai elocvente exemple fiind cazurile Vietnamului și Algeriei. Prima acțiune importantă împotriva colonialismului a fost Conferința de la Bandung din anul 1955, la care au participat reprezentanți ai statelor independente din Asia și Africa, dar nu numai. În cadrul acesteia a fost proclamat dreptul tuturor popoarelor la auto-determinare, dreptul lor „de a-și alege în mod liber sistemul politic și economic, propriul lor mod de viață, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite.”⁵

³ <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-xi/index.html> (Carta ONU, site accesat în data de 18 noiembrie 2015).

⁴ <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-xii/index.html> (Carta ONU, site accesat în data de 18 noiembrie 2015).

⁵ Constantin Bușe, *Din istoria relațiilor internaționale*, Editura Enciclopedică, București, 2009, p. 464.

Libris .RO

Respect pentru

Ideea decolonizării Africii a fost reluată începând cu anul 1960, după ce, cu câțiva ani înainte, semnalul independenței fusese dat de fostele colonii din Asia și Nordul Africii care au făcut acest pas în anii 50. Cea mai mare problemă era reprezentată de Africa Sub-Sahariană unde, la debutul anului 1960, erau doar patru state independente: Ethiopia, Liberia, Ghana și Guineea. Ulterior, în acel an, și-au obținut independența foarte multe țări, astfel încât, la sfârșitul lunii septembrie, atunci când a început Sesiunea a XV-a a Adunării Generale a ONU, mai mult de jumătate din teritoriul continentului negru devenise independent sau era pe cale să o facă. Sesiunea a reunit toți liderii statelor care dețineau prim-planul pe scena internațională și a avut pe agendă două teme majore: decolonizarea și problema dezarmării.

La acest eveniment mondial a participat și o delegație a României condusă de însuși Gheorghe Gheorghiu-Dej. Trebuie menționat faptul că, încă de la intrarea în ONU, din anul 1955, statul român a militat pentru eliberarea tuturor popoarelor de sub dominația colonială. În acest sens, delegațiile române au fost autoare, coautoare sau au votat în favoarea mai multor rezoluții de susținere a cauzei eliberării tuturor popoarelor de sub stăpânirea imperiilor coloniale și dezvoltarea independentă a noilor state. Pe durata diferitelor sesiuni și a altor evenimente organizate sub egida ONU reprezentanții statului român au putut intra în contact cu delegațiile noilor state africane, acest lucru reflectându-se chiar în relațiile bilaterale cu aceste țări.⁶

Pe durata sesiunii, liderul român a avut și o intervenție în plenul Adunării. La începutul discursului, acesta a adus în discuție problema noilor state africane și acceptarea acestora ca membri ONU. În acest sens Gheorghiu Dej afirma:

„Lărgirea cadrului Organizației Națiunilor Unite o apropie de momentul când va deveni cu adevărat universală, contribuind la întărirea autorității și eficacității ei. Creșterea numărului statelor africane în ONU este privită însă cu răceală de anumite cercuri din Occident, ceea ce reflectă starea de spirit a celui grup de state care este preocupat să-și mențină poziția dominantă în ONU și cu atât mai puțin cu sarcina pentru care a fost creată: apărarea păcii și securității internaționale.”⁷

Ulterior, conducătorul delegației române a mai vorbit, printre altele, despre necesitatea ca ONU să ajute noile state apărute, a căror economie era subdezvoltată, principalii vinovați, în viziunea lui Dej, fiind imperiile coloniale care au profitat de bogățiile acestor țări fără să le ajute să-și creeze o economie puternică. Discursul a continuat pe același ton agresiv, oficialul român condamnând în termeni duri colonialismul și declarându-și public susținerea și sprijinul față de inițiativa sovietică propusă în cadrul Adunării Generale numită *Declarația de acordare a independenței țărilor și popoarelor coloniale*. Aceasta prevedea acordarea imediată a independenței oricărui teritoriu aflat sub administrarea unei puteri străine dacă populația de acolo

⁶ Valeriu Tudor, *România în „Descoperirea” Africii. Dezvoltarea relațiilor cu țările africane-obiectiv major al politicii externe românești*, în Nicolae Iacobescu (coord.), *România. Supraviețuire și afirmare prin diplomație în anii Războiului Rece*, volumul III, Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, p. 579.

⁷ Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond CC al PCR-Secția Relații Externe, dosar nr. 46/1960, vol. I, f. n8.

solicita acest lucru.⁸ După aceea, furia verbală a lui Gheorghiu-Dej s-a îndreptat către SUA și statele membre NATO, acestea fiind acuzate că și-au construit baze militare pe teritoriul unor state independente din Africa și că se implicau în problemele interne acestora.⁹ Ultima problemă referitoare la Africa din discursul liderului român era legată de situația din fosta colonie belgiană Congo, care se afla atunci în plin război civil. Principalii vinovați pentru această stare de fapt erau, în viziunea lui Dej, SUA și Belgia, care nu se împăcaseră cu faptul că acest stat devenise independent și doreau să profite în continuare de nenumăratele bogății ale acestuia.¹⁰ Alte probleme abordate de Gheorghiu-Dej în alocuțiunea sa au fost criticarea cursei înarmărilor și promovarea principiului coexistenței pașnice între state.

Pe lângă lucrările oficiale, Sesiunea a reprezentat o bună ocazie pentru mebrii delegației române de a socializa cu reprezentanți ai altor state, inclusiv cu cei proveniți de pe continentul african. Cel mai activ în acest sens a fost Stanciu Stoian, care atunci ocupa funcția de președinte al Ligii de Prietenie cu Popoarele din Africa și Asia, din subordinea Institutului Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea. La întoarcerea în țară, oficialul român a redactat un raport în care prezenta discuțiile avute cu mai mulți delegați ai unor state africane și propunea o serie de măsuri care să ofere o mai mare expunere a României în acea zonă.

În cadrul raportului oficialul român a observat că cele mai apropiate state de lagărul socialist erau Ghana, Guineea și Mali, în timp ce statele cu o orientare pro-occidentală erau Liberia și Senegalul.¹¹ Referitor la măsurile propuse de Stoian, acestea urmăreau în primul rând inițierea unei corespondențe cu persoanele cu care intrase în contact în vederea trimiterii unor materiale despre România. Alte propuneri se refereau la efectuarea unei vizite de „bunăvoință” a unei delegații române în mai multe state din Africa de Nord și Subsahariană, deschiderea unei misiuni diplomatice într-un stat dintre Ghana, Guineea sau Mali și reorganizarea Ligii române pentru prietenia cu popoarele afro-asiatice.¹²

O intensă campanie împotriva colonialismului a fost dusă și de presa română, principalele ziare, *Scântea* și *România Liberă*, dedicând spații largi acestui subiect. Între anii 1960-1965 redactorii celor două cotidiane au publicat nenumărate informări și editoriale despre lupta popoarelor africane pentru independență, cel mai intens analizat eveniment, din perioada amintită, fiind situația din fosta colonie belgiană Congo. O altă modalitate prin care ziarele românești abordau situația din Africa Subsahariană era prin intermediul caricaturilor. Pline de semnificații și mesaje sugestive, ele au abundat în paginile dedicate evenimentelor internaționale, chiar dacă uneori erau lipsite de sens.¹³

⁸ Textul integral al Declarației a fost publicat și în *Scântea*, an XXX, nr. 4948, 25 septembrie 1960, pp. 3-4.

⁹ ANIC, Fond CC al PCR-Secția Relații Externe, dosar nr. 46/1960, vol. I, f. 130.

¹⁰ *Ibidem*, ff. 131-132.

¹¹ ANIC, Fond CC al PCR-Secția Relații Externe, dosar nr. 53/1960, f. 6.

¹² *Ibidem*, ff. 13-14.

¹³ Pentru câteva caricaturi din acea perioadă a se vedea anexa 1.

1.2. Direcțiile politicii externe românești în Africa Centrală și de Vest. De la ajutorare la descoperirea potențialului economic al noilor state (1961-1964)

După lucrările Sesiunii a XV-a a Adunării Generale a ONU, noile state africane apărute au început să prezinte interes și pentru România. În acest sens, au fost respectate direcțiile stabilite la Moscova pentru acea regiune, statul român având cele mai intense contacte în acea perioadă cu Ghana și Guineea, țări cu o guvernare apropiată de lagărul socialist.

Odată cu anul 1961, au început să fie pregătiți și primii specialiști români pe probleme africane. Acest lucru a fost realizat la sugestia lui Ivan Potekhin, directorul de atunci al Institutului Africii al Academiei de Științe al URSS, în timpul unei discuții cu consilierul Ambasadei României de la Moscova, Gheorghe Stoian, conform unei informări realizate de acesta. Contextul a fost invitația adresată statului român de a trimite și câțiva africaniști la un Congres al orientaliștilor care urma să se desfășoare la Delhi. Constatând că nu există oameni cu o astfel de pregătire, Stoian solicita formarea unui colectiv restrâns de istorici și economiști care să fie trimiși la specializare în URSS, atât pe problemele africane cât și pe cele din lumea arabă. Pentru a fi mai convingător, consilierul român menționa faptul că alte state comuniste, precum Cehoslovacia și RD Germană, aveau deja astfel de specialiști.¹⁴

Tot în 1961 a fost stabilit și modul prin care România se va implica în Africa Subsahariană. Astfel, devenea prioritară ajutorarea noilor state în domenii precum învățământul, cel sanitar și cel tehnico-științific, deoarece, în domeniul economic posibilitățile statului român erau limitate. Cel mai important mod de a realiza aceste obiective era prin acordarea unui număr cât mai mare de burse pentru studenții proveniți din aceste state, considerându-se că: „Ajutorul nostru pe linia primirii de studenți constituie un mijloc din cele mai eficace pentru stabilirea de legături directe cu aceste țări, în special dacă ținem seama că la întoarcerea absolvenților în țările lor de origine aceștia vor ocupa posturi în economie, în aparatul de stat și în instituțiile culturale.”¹⁵

Această propunere a fost pusă în practică imediat, iar conform unei liste cu studenții străini înscriși la cursuri în România, 75 dintre aceștia proveneau din Africa, majoritatea înmatriculați în anii 1960 și 1961. Referitor la zona studiată în lucrarea de față, existau studenți din Ghana, Guineea, Mali, Volta Superioară, Nigeria sau Togo. Cei mai mulți dintre aceștia studiau la Institutul Politehnic, Institutul de Medicină și Farmacie și Institutul Agronomic.¹⁶ De asemenea, în acea perioadă, se mai aflau la studii în România și 20 de elevi africani, 19 din Guineea și unul din Nigeria.¹⁷

¹⁴ Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond Africa, Problema 217, an 1961, dosar nr. 6, ff. 3-4.

¹⁵ *Ibidem*, f. 5.

¹⁶ Listele cu toate informațiile despre acești studenți se găsesc în AMAE, Fond Africa, Problema 217, an 1963, dosar nr. 34, ff. 14-27.

¹⁷ *Ibidem*, f. 4.

În perioada respectivă, statul sprijinit cel mai mult a fost Guineea, România trimițând aici timp de mai mulți ani profesori de științe exacte și linotipiști, pe baza unor contracte prin care statul african le plătea integral salariile.¹⁸

Începând cu anul 1961, relațiile României cu noile state din Africa Centrală și de Vest au început să crească în intensitate. Astfel, în acel moment, statul român întreținea relații bilaterale doar cu Ghana, Guineea și Mali, adăugându-se Dahomey în 1962. Acestea au constat în mai mult vizite ale unor delegații române în aceste state și vice-versa. Printre cele mai importante a fost participarea unei delegații de stat și de partid la Congresul al X-lea al Partidului Democrat din Guineea din 1959 condusă de fostul ministru de externe Simion Bughici.¹⁹ Un alt moment important a fost vizita în mai multe state africane, printre care Ghana, Guineea dar și Nigeria cu care statul român nu avea relații diplomatice, a unei delegații a Ministerului Comerțului Exterior alcătuită din opt ingineri. În 1963, cea mai importantă etapă a relațiilor dintre România și statele din această zonă a fost reprezentată de vizita unei delegații economice a țării noastre în Dahomey.

În perioada analizată au existat și câteva vizite ale unor delegații africane în România. Cea mai importantă dintre acestea a fost cea a președintelui ghanez Kwame Nkrumah din anul 1961. Acesta a fost primul șef de stat din Africa Subsahariană care a vizitat țara noastră. A doua ca importanță a fost misiunea de bunăvoință a statului Dahomey condusă de vicepreședintele acelui stat, Sourou Mighan Apithy din anul 1962.

Alte două momente importante au fost deschiderea primelor ambasade românești în această regiune. Prima dintre ele a fost amplasată la Conakry, capitala Guineei, și a început să funcționeze din 19 august 1961.²⁰ A doua reprezentanță diplomatică a statului român a fost deschisă în Ghana la începutul anului 1962. Tot în acea perioadă a fost numit și primul ambasador român în Africa Subsahariană, în persoana lui Gheorghe Popescu. Acesta își avea reședința în Guineea, dar era acreditat și în Ghana.

Singurele relații mai concludente în domeniul economiei au fost cu Ghana. Acestea au fost reglementate în primul rând, prin semnarea unui Acord Comercial și unul de plăți pe o perioadă de cinci ani. Acestea au fost negociate în timpul vizitei în România a președintelui ghanez de atunci, Kwame Nkrumah din luna septembrie a anului 1961, pe care am amintit-o mai sus. Documentele au fost semnate în data de 30 septembrie, iar cea mai importantă prevedere era acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate.²¹

¹⁸ Acest subiect va fi analizat pe larg în capitolul următor despre relațiile româno-guineeze iar mai multe informații despre profesorii și linotipiștii români din Guineea se găsesc în AMAE, Fond Guineea, Problema 20 / an 1961/ Guineea, dosar nr. 11, f. 2 și AMAE, Fond Guineea, problema 217 / an 1961/ Guineea, dosar nr. 27, f. 78.

¹⁹ Deși vizita s-a desfășurat înainte de perioada studiată considerăm că aceasta trebuie menționată având în vedere că a fost prima vizită a unei delegații a PMR într-un stat din Africa Subsahariană. Pentru mai multe informații despre aceasta a se vedea ANIC, Fond CC al PCR- Secția Relații Externe, dosar nr. 13/1959, ff. 9-24.

²⁰ Vasile Gliga (coord.), *Reprezentanțele diplomatice ale României*, volumul III, Editura Politică, București, 1973, p. 283.

²¹ Întregul acord se găsește în ANIC, Fond Consiliul de Stat. Decrete, dosar nr. 66/1962, ff. 15-20.